

DOI: 10.33766/2524-0323.98.69-77

УДК: 342.722

Магновський І. Й., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії та філософії права Одеського державного університету внутрішніх справ (м. Одеса, Україна)

e-mail: magn.igor@ukr.net

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0001-7336-6212>

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЕ ОСМИСЛЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЮРИДИЧНІЙ ДУМЦІ СЬОГОДЕННЯ

У статті висвітлено в теоретико-правовому аспекті сутність та зміст гендерної рівності, з огляду на дослідження національної юридичної науки. Наголошено, що гендерна рівність є фундаментальною цінністю, яка лежить у правовій практиці міжнародних стандартів та слугує істотним показником демократичного розвитку громадянського суспільства. Акцентовано увагу на понятті «гендер» як організованої моделі соціальних взаємин між жінками і чоловіками, що характеризує не лише спілкування в сім'ї, а й визначає їхні соціальні відносини в основних державних інститутах, де онтологічна складова полягає в забезпеченні рівноправності взаємовідносин чоловіка і жінки в соціумі, а принципи рівноправності складають праксеологічний аспект гендеру. Виокремлено характерні ознаки «гендеру»: 1) це поняття про систему ролей і відносин між жінками та чоловіками, які детермінуються соціальним, політичним та економічним контекстом і ґрунтуються на умовах конструктивного співробітництва; 2) це взаємодія обох половин статі суспільства, концептуальну основу якої становить безконфліктність і консенсус; 3) «гендер» передбачає не тільки конструктивну, а й справедливу взаємодію статей по створенню таких соціальних умов, які дають імпульс для розкриття і громадянських, й індивідуальних якостей особистості з метою її повної самореалізації. Ураховано особливості статі, де жінка і чоловік є рівними, але відмінними, і вони рівноправні у своїй несхожості; їхні відмінності – це особливості тієї чи іншої статі, що повинні бути враховані шляхом надання жінкам і чоловікам особливих груп прав і відповідних механізмів реалізації цих прав. Зазначено, що гендерні відмінності не є перешкодою для рівності, їх існування вимагає диференціації законодавства і відображення в спеціальних нормах. Запропоновано розглядати гендерну рівність у чотирьох вимірах, які лежать в основі напрямів розвитку державної гендерної політики: перший – це права людини як стандарт політичних, громадянських, економічних, соціальних і культурних прав і свобод для жінок та чоловіків; другий – це права людини як права жінок; третій – рівність свобод, прав та обов'язків; четвертий – це рівні можливості – основний елемент гендерної рівності. Підсумовано, що гендерна рівність являє собою комплексну складову правового статусу жіночої та чоловічої статі з урахуванням їхніх особливостей, забезпечуючи їм рівні можливості участі в суспільно-політичному, соціально-економічному та національно-культурному житті держави й суспільства, створення однакових умов для реалізації прав і свобод, що носить системний характер, а також для власних потреб та розвитку особистого потенціалу, в основі якого покладений рівноправний доступ до певних матеріальних і нематеріальних благ і цінностей.

Ключові слова: гендер, гендерна рівність, стать жіноча, стать чоловіча, правовий статус, рівноправність.

Постановка проблеми. Гендерна рівність є фундаментальною цінністю, яка лежить у правовій практиці міжнародних стандартів та слугує істотним показником демократичного розвитку громадянського суспільства, через що регулювання рівності прав і свобод жінок і чоловіків постало одним із основоположних питань національної юридичної науки й практики і виступає передумовою успішної інтеграції України до Європейського Союзу.

Утім, як наголошують науковці, наскрізний характер принципу гендерної рівності, котра проходить скрізь усі зрізи юридичної матерії й охоплює різні сфери суспільного життя та регулюється нормами різних галузей права, ускладнює узагальнення її змісту й поняття. Особливістю вітчизняних юридичних досліджень, присвячених гендерній проблематиці, є їх «дистанціювання» від гендерних термінів і концепцій, які є відносно новими для української правової доктрини, а також від самого поняття «гендер», як, з одного боку, «чужого» для юридичної думки, а з іншого, як недостатньо визначеного [1, с. 2].

Тому необхідність і значимість зазначеного дослідження викликана сьогоденням та актуалізує дану проблематику й потребує відповідних напрацювань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі результати досліджень указаній тематики відобразили у своїх працях такі вчені: І. П. Андрусак, Н. В. Аніщук, М. В. Буроменський, Н. С. Власенко, Т. М. Головки, А. А. Грибовська, І. О. Грицай, О. Р. Дашковська, Ю. В. Івченко, А. І. Кормич, Т. М. Краснополська, М. І. Крочук, Н. В. Лавриненко, К. Б. Левченко, Т. О. Марценюк, Т. М. Мельник, О. А. Мірошніченко, С. М. Оксамитна, Н. М. Оніщенко, О. М. Руднєва, О. М. Рудік, О. С. Саєнко, Т. І. Фулей та інші, наукові доробки котрих містять корисний за обсягом фактичний матеріал і сприяють до подальших правових розвідок у вирішенні теоретико-практичних проблем забезпечення гендерної рівності.

Формулювання цілей. Метою даної статті є висвітлення у правовому аспекті переосмислення традиційних підходів розуміння гендерної рівності в національній науковій думці, з огляду на реалії сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Феномени гендерної ідентичності, гендерних стереотипів і гендерної чутливості досліджуються багатьма науковими дисциплінами – від соціології, психології, педагогіки, історії, філософії, релігієзнавства, літературознавства до політичних наук, права, наук про державне управління, економіки й статистики. Характерне для них використання теоретичних позицій, розроблених західними, як феміністично, так і гендерно зорієнтованими вченими, зумовлює відмінності в розумінні та використанні основних понять, у способах їх застосування для аналізу виявлених гендерних проблем [2, с. 7].

Треба наголосити, що англійське слово «gender» означає рід, як граматичний рід або вид у розумінні належності до певного класу. Застосування цього терміна, зауважує О. П. Васильченко, покликано відрізнити «соціальну стать» від біологічної. Українська мова не містить чіткого еквіваленту цьому слову, відтак виникають відмінні різночитання. Використання слово «стать» першочергово дозволяє виділити біологічну природу особи. Однак її функціонування є не лише предметом біологічних законів, але й низки культурних стереотипів, що є предметом дослідження гендерних відносин [3, с. 47].

Звісно, термін «гендер», як один із фундаментальних вимірів структури суспільства, достатньо широко використовується в літературі наукового та публіцистичного характеру. Однак процес розвитку гендерного підходу в національній юриспруденції ускладнюється різноманітними теоретико-методологічними, інформаційними й організаційними особливостями.

Науковці Т. М. Мельник та Л. С. Кобелянська, оцінюючи поняття гендерної рівності, помічають, що це однакове забезпечення рівними правами жінок і чоловіків. Указані автори запевняють, що зміст цього поняття включає відсутність привілеїв за статтю, заборону дискримінації, а також свободу вибору, розвитку, пошуку [4, с. 194].

Н. В. Аніщук деталізує, що гендер – один із базових моментів соціальної стратифікації (соціальна стратифікація – факт соціальної нерівності в суспільстві, його розшарування, із чого виводиться соціальна структура суспільства). Поняття гендеру дослідниця розглядає як складний соціокультурний процес у суспільстві. Воно розкриває соціально-рольовий статус особистості, який визначає соціальні можливості в освіті, професійній діяльності, доступі до влади, сексуальності, а також сімейні ролі та репродуктивну поведінку [5, с. 16].

В. В. Очкур формулює поняття «гендер» як організовану модель соціальних взаємин між жінками і чоловіками, що характеризує не лише спілкування в сім'ї, а й визначає їхні соціальні відносини в основних державних інститутах [6, с. 3].

С. Ф. Хрисанова виділяє три характерні ознаки гендеру: це, по-перше, поняття про систему ролей і відносин між жінками та чоловіками, які детермінуються соціальним, політичним та економічним контекстом і ґрунтуються на умовах конструктивного співробітництва; по-друге, це взаємодія обох половин суспільства, концептуальну основу якої становить безконфліктність і консенсус; по-третє, «гендер» передбачає не тільки конструктивну, а й справедливу взаємодію статей по створенню таких соціальних умов, які дають імпульс для розкриття і громадянських, й індивідуальних якостей особистості з метою її повної самореалізації [7, с. 98].

Своєю чергою, юридичне значення категорії «гендер», на думку О. С. Саєнко, виокремлює наступними ключовими аспектами: по-перше, феномен «гендер», що розглядається із природно-наукових позицій, є необхідною умовою соціальних відносин, тобто суспільного соціального життя. Саме в через це гендер і виступає соціальною цінністю, яка повинна гарантуватися та охоронятися державою; другий аспект безпосередньо пов'язаний із першим аксіологічним аспектом, але при тому має більш практичну направленість, тобто для юридичної практики явище, що відображене відповідною категорією, є передусім особливим станом або процесом, який розглядається як юридичний факт, що виступає підставою виникнення, зміни чи припинення правових відносин [8, с. 33].

Поняття гендерної рівності О. С. Саєнко визначає як комплексну правову конструкцію, до складу якої входять: рівність прав, обов'язків і можливостей осіб різної гендерної ідентичності; рівність їхніх статусів і створення рівних умов для реалізації всіх прав людини та розвитку власного потенціалу; забезпечення рівної участі в суспільному житті та політиці, забезпечення рівного доступу до певних

матеріальних або нематеріальних благ і цінностей на основі принципів справедливості, толерантності та інклюзивності [8, с. 201].

К. Б. Левченко пропонує розуміти гендерну рівність як явища, що передбачає рівні права та рівні можливості для жінок і чоловіків у суспільстві, рівні умови для реалізації прав людини, участь у національному, політичному, економічному, соціальному та культурному розвитку, отримання рівних винагород за результатами участі [9, с. 306].

В. І. Барко під гендерною рівністю розуміє процес справедливого ставлення до жінок і чоловіків у суспільстві, забезпечення рівних прав і рівних можливостей для жінок і чоловіків, рівних умов для реалізації прав людини, участі в економічному, політичному, соціальному і культурному розвитку [10, с. 153].

У наукових працях В. В. Кириченко, подається визначення гендерної рівності як режиму діяльності в галузі прав людини, при якому особи різної статі наділяються рівними правами та можливостями для їхньої участі у всіх сферах суспільного, державного та приватного життя [11, с. 28].

О. М. Руднева зазначає, що гендерна рівність – це принцип правового статусу (становища) людини в державі, його складниками є рівні права, свободи та обов'язки жінки і чоловіка; врахування особливостей (фізіологічних, психологічних тощо) статей у правовому регулюванні; система засобів гарантування рівності статей у державі [12, с. 107].

На важливості врахування особливостей статі наголошують Н. М. Оніщенко та Н. М. Пархоменко, де жінка і чоловік є рівними, але відмінними, і вони рівноправні у своїй відмінності. Їхні відмінності – це особливості тієї чи іншої статі, що повинні бути враховані шляхом надання жінкам і чоловікам особливих груп прав і відповідних механізмів реалізації цих прав. Гендерні відмінності не є перешкодою для рівності, їх існування вимагає диференціації законодавства і відображення у спеціальних нормах. Надання жінці особливих прав порівняно з чоловіком і, навпаки, чоловікові, порівняно з жінкою, – повинно мати чітке й вагоме підґрунтя у вигляді об'єктивних соціальних і природних відмінностей [13, с. 13].

Н. В. Грицяк пропонує розглядати гендерну рівність у чотирьох вимірах, які лежать в основі напрямів розвитку державної гендерної політики: перший – це права людини як стандарт політичних, громадянських, економічних, соціальних і культурних прав та свобод для жінок і чоловіків; другий – це права людини як права жінок; третій – рівність свобод, прав та обов'язків; четвертий – рівні можливості – основний елемент тендерної рівності [14, с. 325–332].

Розширене розуміння поняття гендерної рівності пропонує М. І. Крочук, на думку якого, розглядати дану категорію потрібно через множину імплікацій, до яких відносяться: 1) рівність прав, що відповідає законодавчому закріпленню рівними правами осіб різної статі в усіх сферах життєдіяльності; 2) рівність можливостей, тобто надання особам чоловічої та жіночої статі однакових умов для використання та розподілу соціальних, економічних, культурних і політичних цінностей, що забезпечує відсутність дискримінації та обмежень до представників окре-

мої статі; 3) забезпечення рівних умов для реалізації прав і можливостей; 4) «гендерна симетрія» – стан реалізації на практиці вищенаведених прав і можливостей представників різних статей [15, с. 469].

Л. В. Гонюкова відзначає необхідність забезпечення гендерної рівності в контексті розуміння, наскільки ефективно країна буде об'єднане, розвинуте та поступальне суспільство. Учена вказує, що рівень захищеності жінок є відображенням рівня розвитку суспільства, відтак нівелювання наявності проблем гендерної рівності може поставити під удар усю систему державного управління [16, с. 116].

Т. Р. Деметрадзе наголошує, що забезпечення гендерної рівності бере свій початок із визнання даного принципу державою та запровадження відповідної регламентації нормативно-правовими актами [17, с. 127].

Водночас, зазначає Т. Р. Деметрадзе, сучасний етап державного будівництва характеризується кардинальними перетвореннями, а практична реалізація конституційного принципу рівності прав жінки і чоловіка є однією із найбільш важливих проблем держави й суспільства, що знаходяться на перехідному етапі свого розвитку. Причому, якщо раніше акцент робився на захисті прав жінок в окремих правовідносинах (трудових, шлюбно-сімейних і т.ін.), то сьогодні, в умовах трансформації інституту прав людини, змінюються концептуальні підходи до всього комплексу прав жінок і чоловіків [17, с. 2].

Відтак М. І. Крочук зазначає, що одним із основоположних принципів права є багатоаспектний принцип рівності, за допомогою якого відображається розвиток демократії в суспільстві. Складовою загального принципу рівності є незалежність від статі [15, с. 469].

Заслуговує на увагу підхід О. І. Наливайка, який розглядає дефініцію правового забезпечення як сукупність встановлених гарантій реалізації прав та дій органів державної влади щодо безпосереднього застосування відповідних гарантій. На думку автора, «феномен забезпечення прав людини» треба розглядати в ракурсі діяльності органів держави й місцевого самоврядування, громадських об'єднань і громадян зі створення умов (гарантій) для їх правомірної та неухильної реалізації й захисту [18, с. 22].

До цього слід додати, що діяльність усіх органів публічної влади в державі у своїй єдності та взаємообумовленості має бути спрямована на забезпечення утвердження прав і свобод людини.

У загальному аспекті необхідно вказати, що гарантом забезпечення гендерної рівності є Конституція України [19]. Відповідний акт беззаперечно визначає запровадження політики країни із захисту материнства та рівних прав і свобод жінки та чоловіка. В. І. Доросфеева зазначає, що Конституцією України закріплюється беззаперечна рівність жінок і чоловіків у всіх сферах життя. Вчена звітує, що українська держава із самого початку проголошення незалежності не нехтувала тим, щоб утвердити в законодавчих актах антидискримінаційні положення [20, с. 82].

Аналізуючи Основний Закон держави, Т. В. Жалій знаходить перші конституційні гарантії для реалізації права на гендерну рівність у приписах частини 2 статті 3 Конституції України, де закріплено, що утвердження і забезпечення прав і свобод людини – головний обов'язок держави [21, с. 95].

О. Ф. Фрицький, досліджуючи питання гендерної рівності, звертає увагу на статтю 21 Конституції, яка визначає, що всі люди є вільні та рівні у своїй гідності й правах, причому, відповідно до статті 22, права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. Також автор зосереджує увагу на статті 23 Конституції, у якій визначено право кожної людини на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей [22, с. 147].

Однак, на нашу думку, не завадило б прийняття окремого уніфікованого нормативно-правового акту, який би увібрав базові юридичні аспекти реалізації державної політики у сфері забезпечення гендерної рівності, що сприятиме вдосконаленню її правового регулювання.

Висновки. Таким чином, ураховуючи плюралізм наукових підходів правового характеру, дослідження специфіки гендерної рівності та її утвердження в Україні надає можливість констатувати, що вона являє собою комплексну складову правового статусу жіночої та чоловічої статі з урахуванням їхніх особливостей, забезпечуючи їм рівні можливості участі у суспільно-політичному, соціально-економічному та національно-культурному житті держави й суспільства, створення однакових умов для реалізації прав і свобод, що носить системний характер, а також для власних потреб та розвитку особистого потенціалу, в основі якого покладений рівноправний доступ до певних матеріальних і нематеріальних благ і цінностей.

Використані джерела:

1. Сасенко О. С. Конституційно-правове забезпечення реалізації принципу гендерної рівності в Україні у світлі зарубіжного досвіду : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Нац. авіац. ун-т. Київ, 2020. 21 с.
2. Основи теорії гендеру: навч. посіб. / від. ред. Скорик М. М. Київ : «К.І.С.», 2004. 536 с.
3. Васильченко О.П. Гендерна рівність в Україні. *Вісник Академії митної служби України*. Серія : Право. 2014. № 2. С. 46–53.
4. Мельник Т. М., Кобелянська Л. С. 50/50 : Сучасне гендерне мислення : словник. Київ : К.І.С., 2005. 280 с.
5. Аніщук Н. В. Основи гендерного права України. Одеса : Фенікс, 2013. 208 с.
6. Очкур В. В. Гендерна стратегія виховання та гендерний підхід у розвитку дітей дошкільного віку. *Дошкільний навчальний заклад. Сучасний погляд*. 2012. № 4 (64). С. 3–9.
7. Хрисанова С. Про права людини і гендерну соціологію. *Право України*. 2001. № 8. С. 98–99.
8. Сасенко О. С. Конституційно-правове забезпечення реалізації принципу гендерної рівності в Україні у світлі зарубіжного досвіду : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Нац. авіац. ун-т. Київ, 2020. 239 с.
9. Левченко К. Б. Гендерна політика в Україні : визначення, формування, управління : монографія. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. 344 с.
10. Барко В. І. Теоретичні засади визначення поняття гендерної рівності в діяльності органів внутрішніх справ України на сучасному етапі розвитку суспільства. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. Вип. 4. С. 152–155.
11. Кириченко В. В. Адміністративно-правове забезпечення гендерної рівності в організації діяльності персоналу ОВС : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2011. 215 с.

12. Руднєва О. М. Гендерна рівність у праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Харків, 2002. 18 с.

13. Оніщенко Н. М., Пархоменко Н. М. Правові засади формування та розвитку гендерного середовища в Україні : монографія. Київ : Юридична думка, 2010. 352 с.

14. Грицяк Н. Формування гендерної політики в Україні : проблеми теорії, методології, практики : монографія. Київ : Вид-во НАДУ, 2004. 384 с.

15. Крочук М. І. Гендерна рівність як складова загального принципу рівності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2011. № 4. С. 464–471.

16. Гонюкова Л. В. Сучасний механізм упровадження гендерної політики в Україні. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія : Державне управління*. 2016. № 2. С. 114–120.

17. Конституційний принцип рівності прав жінки і чоловіка: поняття, зміст, механізм його реалізації та захисту : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Держ. ВНЗ «Ужгород. нац. ун-т». Ужгород, 2015. 15 с.

18. Наливайко О. І. Правовий захист людини як предмет дослідження загальної теорії права. Вип. 12. Київ : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. С. 18–24.

19. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>. (дата звернення: 20.05.2022)

20. Дорофєєва В. І. Законодавче забезпечення рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2015. Вип. 35(2.1). С. 81–84.

21. Жалій Т. В. Юридичне закріплення принципу рівності прав чоловіків і жінок в національному законодавстві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. Київ, 2017. 200 с.

22. Фрицький О. Ф. Конституційно-правові аспекти забезпечення гендерної рівності в Україні. *Молодий вчений*. 2017. № 5. С. 146–148.

References:

1. Sajenko, O. S. (2020) Konstytucijno-pravove zabezpechennja realizaciji pryncypu ghendernoji ravnosti v Ukraini u svitli zarubizhnogho dosvidu. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].

2. Osnovy teorii genderu: navch. posib (2004) / Skoryk M. M. (Ed.) Kyiv: «K.I.S.». [in Ukrainian].

3. Vasylchenko, O. P. (2014) Genderna rivnist v Ukraini. *Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy. Seriya : Pravo - Bulletin of the Academy of Customs Service of Ukraine. Series: Right*. 2, 46–53. [in Ukrainian].

4. Melnyk, T. M., Kobelianska, L. S. (2005) 50/50 : Suchasne genderne myslennia : slovnyk. Kyiv : K.I.S. [in Ukrainian].

5. Anishhuk, N. V. (2013) Osnovy ghendernogho prava Ukrainy. Odesa : Feniks. [in Ukrainian].

6. Ochkur, V. V. (2012) Ghenderna strateghija vykhovannja ta ghendernyj pidkhid u rozvytku ditej doshkiljnogho viku. *Doshkilnyj navchalnyj zaklad. Suchasnyj pohljad - Preschool educational institution. Modern look*, 4 (64), 3–9. [in Ukrainian].

7. Khrysanova, S. (2001) Pro prava ljudyny i ghendernu sociologhiju. *Pravo Ukrainy - Law of Ukraine*, 8, 98–99. [in Ukrainian].

8. Sajenko, O. S. (2020) Konstytucijno-pravove zabezpechennja realizaciji pryncypu ghenvernoji rivnosti v Ukraïni u svitli zarubizhnogho dosvidu. *Candidate's thesis*. Nac. aviac. un-t. Kyiv. [in Ukrainian].
9. Levchenko, K. B. (2003) Genderna polityka v Ukraïni : vyznachennja, formuvannja, upravlinnja : monohrafija. Kharkiv : Vyd-vo Nac. un-tu vnutr. sprav. [in Ukrainian].
10. Barko, V. I. (2014) Teoretychni zasady vyznachennja ponjattja gendernoji rivnosti v dijalnosti orghaniv vnutrishnikh sprav Ukraïny na suchasnomu etapi rozvytku suspiljstva. *Visnyk Nacionaljnogho universytetu oborony Ukraïny - Bulletin of the National University of Defense of Ukraine, issue 4, 152-155*. [in Ukrainian].
11. Kyrychenko, V. V. (2011) Administratyvno-pravove zabezpechennja gendernoji rivnosti v orghanizaciji dijalnosti personalu OVS. *Candidate's thesis*. Kharkiv. nac. un-t vnutr. sprav. Kharkiv. [in Ukrainian].
12. Rudnjeva, O. M. (2002) Ghenderna rivnistj u pravi Ukraïny. *Extended abstract of candidate's thesis*. Nac. juryd. akad. Ukraïny im. Jaroslava Kharkiv. [in Ukrainian].
13. Onishhenko, N. M., Parkhomenko, N. M. (2010) Pravovi zasady formuvannja ta rozvytku gendernogho seredivyshha v Ukraïni : monohrafija. Kyiv : Jurydychna dumka. [in Ukrainian].
14. Ghrycjak, N. (2004) Formuvannja gendernoji polityky v Ukraïni : problemy teorii, metodologhiji, praktyky : monohrafija. Kyiv : Vyd-vo NADU. [in Ukrainian].
15. Krochuk, M. I. (2011) Genderna rivnistj jak skladova zaghaljnogho pryncypu rivnosti. *Naukovyj visnyk Ljvovskogho derzhaonogho universytetu vnutrishnikh sprav. Serija jurydychna - Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs. The series is legal, 4, 464-471*. [in Ukrainian].
16. Ghonjukova, L. V. (2016) Suchasnyj mekhanizm uprovadzhennja gendernoji polityky v Ukraïni. *Visnyk Nacionaljnoji akademiji derzhaonogho upravlinnja pry Prezidentovi Ukraïny. Serija : Derzhaone upravlinnja - National Academy of Public Administration under the President of Ukraine. Series: Public Administration, 2, 114-120*. [in Ukrainian].
17. Konstytucijnyj pryncyp rivnosti prav zhinky i cholovika: ponjattja, zmist, mekhanizm jogho realizaciji ta zakhystu (2015) *Extended abstract of candidate's thesis*. Derzh. VNZ «Uzhgorod. nac. un-t». Uzhgorod. [in Ukrainian].
18. Nalyvajko, O. I. (2001) Pravovyj zakhyst ljudyny jak predmet doslidzhennja zaghaljnoji teorii prava. *Derzhaova i pravo : zb. nauk. pracj. Jurydychni i politychni nauky - State and law: coll. Science. work. Legal and political sciences, issue 12, 18-24*. Kyiv : Instytut derzhavy i prava im. V. M. Koreckjogho NAN Ukraïny. [in Ukrainian].
19. Konstytucija Ukraïny : Zakon Ukraïny vid 28.06.1996 N 254k/96-VR. *Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukraïny - Information of the Verkhovna Rada of Ukraine, 30, art. 141*. (1996) N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>. [in Ukrainian].
20. Dorofejeva, V. I. (2015) Zakonodavche zabezpechennja rivnykh prav i mozhlyvostej dlja zhink i cholovikiv v Ukraïni. *Naukovyj visnyk Uzhgorodskogho nacionaljnogho universytetu. Serija : Pravo - Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series: Right, issue 35(2.1), 81-84*. [in Ukrainian].
21. Zhalij, T. V. (2017) Jurydyчне zakriplennja pryncypu rivnosti prav cholovikiv i zhink v nacionaljnomu zakonodavstvi Ukraïny. *Candidate's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].
22. Fryckyj O. F. (2017) Konstytucijno-pravovi aspekty zabezpechennja gendernoji rivnosti v Ukraïni. *Molodyj vchenyj - Young scientist, 5, 146-148*. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 25.05.2022

Mahnovskyi I., Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of theory and philosophy of Law faculty of experts training for pre-trial investigation bodies Odessa State University of Internal Affairs (Odessa, Ukraine)

THE THEORETICAL AND LEGAL UNDERSTANDING OF GENDER EQUALITY IN THE NATIONAL LEGAL THOUGHT OF TODAY

The article highlights the essence and content of gender equality in the theoretical and legal aspect based on research of national legal science. It is emphasized that gender equality is a fundamental value that lies in the legal practice of international standards and serves as an essential indicator of the democratic development of civil society. Emphasis is placed on the concept of "gender" as an organized model of social relations between women and men, which characterizes not only communication in the family, but also determines their social relations in major public institutions, where the ontological component of gender is to ensure equality between men and women. in society, and the principles of equality constitute the praxeological aspect of gender. The characteristic features of "gender" are highlighted: 1) it is the concept of the system of roles and relations between women and men, which are determined by social, political and economic context and are based on the conditions of constructive cooperation; 2) it is the interaction of both halves of the sex of society, the conceptual basis of which is non-conflict and consensus; 3) «gender» involves not only constructive but also fair interaction of articles to create such social conditions that give impetus to the disclosure of both civic and individual qualities of the individual for its full self-realization. Gender characteristics are taken into account, where women and men are equal but different, and they are equal in their differences, their differences are gender characteristics that must be taken into account by giving women and men special groups of rights and appropriate mechanisms for exercising these rights. It is noted that gender differences are not an obstacle to equality, their existence requires differentiation of legislation, their reflection in special rules. It is proposed to consider gender equality in four dimensions, which underlie the development of state gender policy: the first is human rights as a standard of political, civil, economic, social and cultural rights and freedoms for women and men; the second is human rights as women's rights; third – equality of freedoms, rights and responsibilities; the fourth is equal opportunities, a key element of gender equality. It is concluded that gender equality is a complex component of the legal status of women and men, taking into account their characteristics, providing them with equal opportunities to participate in socio-political, socio-economic and national-cultural life of the state and society, creating equal conditions for rights and freedoms, which is systemic in nature, for their own needs and development of personal potential, which is based on equal access to certain tangible and intangible goods and values.

Keywords: gender, gender equality, female gender, male gender, legal status, equality.